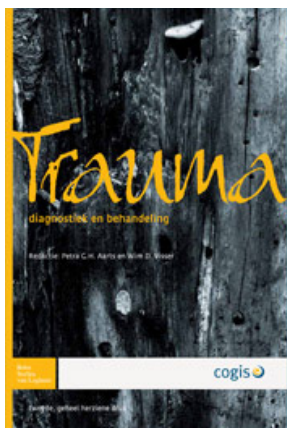

Elk deel is een boek op zich

Uitgelezen

Wim Amptmeijer

Een leesbare en waardevolle uitgave met een schat aan informatie. Trauma – Diagnostiek en behandeling besteedt evenwel niet structureel aandacht aan migranten. Dat is een groot gemis. Desondanks is het boek een must voor professionals in de behandeling van traumaslachtoffers.

Dit standaardwerk voor behandeling van traumaslachtoffers in Nederland is vrijwel geheel herzien ten opzichte van de eerste druk uit 1999. Meer dan veertig auteurs hebben eraan meegewerkt. Het boek is verdeeld in acht delen en 31 hoofdstukken en is erg waardevol voor iedere professional die betrokken is bij traumabehandeling. Ten opzichte van de vorige uitgave zijn de hoofdstukken over psychoanalytische behandeling en eerste lijn verdwenen, die over geheugen, diagnostiek en systeembehandeling zijn toegevoegd. De overige zijn herzien en geactualiseerd.

Deel I plaatst het begrip trauma in een historisch en sociaal-maatschappelijk perspectief. Het hoofdstuk over cultuur en trauma geeft een goede beschrijving van de manieren van traumaverwerking vanuit verschillende culturen en de problemen die daarbij optreden in een niet-eigen cultuur. De verwerking in een eigen culturele omgeving kan ook problemen opleveren, vooral wanneer deze gericht is op het onderdrukken van schokkende ervaringen. Hierdoor kunnen schijn-aanpassingen ontstaan die veel gezondheidsproblemen met zich meebrengen.

Er is aandacht voor de relatie met religie. Daarbij mis ik een beschrijving van de veranderde beleving bij moslims en de existentiële vragen die gesteld kunnen worden. In onze samenleving zijn er onder migranten en vluchtelingen immers veel moslims die worstelen met hun geloof.

Deel II gaat over diagnostiek en fysiologie met een duidelijke beschrijving van de diagnostische overwegingen bij trauma en de mogelijke comorbide aandoeningen. Vooral de beknopte en praktische beschrijving van persoonlijkheidsstoornissen bij trauma is helder en to the point. Er ontbreekt informatie over psychotische stoornissen die vaak optreden bij getraumatiseerde vluchtelingen. Het onderscheid tussen psychose en herbeleving is soms vaag.

Het hoofdstuk over neurobiologie is prettig leesbaar. Alleen is het gedeelte over de medicamenteuze behandeling veel te summier. Zeker omdat medicatie een belangrijke rol speelt bij de behandeling van trauma. Gezien de kennis en ervaring van de auteurs had ik enige richtlijnen en behandellogaritmen verwacht.

Het hoofdstuk over het geheugen is beknopt. Het is prettig dat er aandachtspunten worden genoemd voor richtlijnen voor de omgang met hervonden herinneringen bij seksuele trauma's. Wat ik vind

---

ontbreken is aandacht voor geheugenstoornissen bij asielzoekers en de gevolgen voor de asielprocedure, die Evert Bloemen en Erick Vloeberghts behandelen in *Care Full**.

Deel III beschrijft de trends in traumabehandeling en besteedt veel aandacht aan de fasegerichte behandeling – door Onno van der Hart beschreven als ‘*state of the art*’. Hij onderscheidt drie fasen. De eerste is het creëren van vertrouwen en veiligheid als voorwaarden voor de volgende twee fasen, gericht op verwerking en integratie. De beschrijving behandelt vooral complexe posttraumatische stressstoornissen (ptss) bij personen met dissociatieve verschijnselen. De informatie is daardoor minder toepasbaar voor de vluchtelingen- en migrantenpopulatie.

Deel IV bespreekt bewezen therapieën als de cognitieve gedragstherapie, systeemtherapie en EMDR. Die laatste therapie krijgt veel aandacht als relatief nieuwe behandeltechniek. Er is ook aandacht voor de mogelijke behandel-effecten bij de type II-trauma’s, waarvoor nog weinig wetenschappelijk bewijs bestaat. Dit hoofdstuk is helder en geeft zicht op de huidige dilemma’s voor behandeling. Het hoofdstuk over de rol van de ‘vaktherapeut’ staat uitgebreid stil bij asielzoekers en vluchtelingen. Het is geschreven vanuit de ervaring die bij traumacentra is opgedaan met non-verbale technieken. Dit deel sluit af met twee hoofdstukken over lotgenotengroepen en systemische therapie. Ze zijn theoretisch goed onderbouwd, maar voor de behandeling met migrantengroepen en -gezinnen niet direct bruikbaar.

Deel V gaat over de rol van de hulpverlener bij de behandeling van trauma en is met veel flair geschreven door Nelleke Nicolai en Johan Lansen. Elke hulpverlener die intensief bezig is met traumabehandeling zou dit deel moeten lezen. Zowel in het belang van de gezondheid van de hulpverlener als voor een kwalitatief goede behandeling van de getraumatiseerde.

In **deel VI** gaan de hoofdstukken in op ontwikkelingspsychologische aspecten bij kinderen, huiselijk geweld, seksueel misbruik, mishandeling en vrouwen. Wolters beschrijft tekortkomingen in de diagnostiek bij kinderen door het niet voldoen van het ptss-concept. Ook belicht hij veel problemen bij vluchtelingenkinderen. In de hoofdstukken over seksuele trauma’s en gender wordt weinig aandacht gegeven aan vluchtelingen. Dit is een gemis, vooral bij het gedeelte over verkrachtingen van vrouwelijke vluchtelingen.

Deel VII behandelt de Tweede Wereldoorlog en de veteranenproblematiek van toen en nu.

Deel VIII is geheel gewijd aan vluchtelingen en asielzoekers. In het eerste hoofdstuk geeft Loes van Willigen een overzicht van de huidige stand van zaken rondom vluchtelingen en asielzoekers. Zij beschrijft de politieke, sociaal-maatschappelijke en medische aspecten van het vluchtelingenschap. Mia Groenenberg geeft achtergrondinformatie over de problemen bij psychotherapeutische behandeling van de groep en Guus van der Veer doet dat over de vluchtelingenkinderen. Beiden verweven theorie mooi met casuïstiek. Helaas sluiten de behandelinterventies niet geheel aan bij wat er in voorgaande

---

hoofdstukken beschreven is. Zo komt de fasegerichte benadering hier niet terug in de beschrijving.

In de nabeschuiving plaatst Petra Aarts een relativerende en kritische noot bij de huidige diagnostiek van trauma en ptss, waarin ik mij geheel kan vinden. Zij citeert een aantal keren Young en Summerfield die ptss als een cultureel fenomeen zien. Ook zet zij vraagtekens bij de maatschappelijke devaluatie van het begrip trauma – een gruwel voor iedere professional.

Trauma – Diagnostiek en behandeling is een waardevolle uitgave met een schat aan informatie en deskundigheid. Het is over het algemeen goed en leesbaar geschreven en bevat veel literatuurverwijzingen. Het grote aantal auteurs zorgt voor een flinke hoeveelheid beschikbare kennis. Nadeel is echter dat de stijl sterk varieert en dat auteurs regelmatig in herhaling vallen. Dat is vooral storend in de inleidingen van een aantal hoofdstukken. Elk deel is eigenlijk een boek op zich. Het grote gemis van deze tweede druk is echter dat er niet in alle hoofdstukken structureel aandacht aan migranten is besteed. Desondanks is het boek een must voor professionals die betrokken zijn bij de behandeling van traumaslachtoffers.

* *Care Full. Medico-legal reports and the Istanbul Protocol in asylum procedures*, is uitgegeven door Pharos. Zie: www.pharos.nl.

Trauma - Diagnostiek en behandeling, onder redactie van Petra G.H. Aarts en Wim D. Visser. Bohn Stafleu van Loghum, Houten, 2007 (634 pagina's). € 54,50. ISBN 978-90-313-4897-8. Uitgegeven op initiatief van Cogis.

Wim Amptmeijer is arts en psychiater in opleiding.